

Routetest Hollandse Waterlinie De forten herontdekken

De verdedigingswerken langs de Hollandse Waterlinie lagen er de afgelopen decennia verlaten bij en zijn nu weer één met de natuur. Andere forten kregen een totaal nieuwe bestemming. Tijd voor een herontdekking: wandelen langs lieflijke dorpen, zoals Maarssen en Oud-Zuilen, met vlakbij de bruisende stad Utrecht.

TEKST EN FOTO'S ESTHER DE BEER

HET GEBIED van Pampus tot aan de Biesbosch ligt ermee bezaaid: de verdedigingswerken van de Hollandse Waterlinie. Eeuwenlang – in tijden van oorlog – groeven de troepen zich hier in en lieten de linie onder water lopen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden ze voor het laatst gebruikt door de Duitsers. Daarna

KANO

Huur een kano in het centrum van Utrecht, aan de Vecht of bij Rhijnauwen en bekijk de Waterlinie vanaf het water.

Een tweepersoonskano kost vanaf €6,50 per uur.

LINKS
Molen aan de Vechtroute, Hollandser kan niet

raakten de talloze bunkers en de door water omzoomde, stervormige forten in vergetelheid. Geen drama, want dankzij het gebrek aan actie slokte de natuur de verdedigingswerken weer op. Inmiddels bevolken reigers, padden en kikkers de grachten rondom de forten en zijn de vaak overwoekerde vestingen ideale kraam-

RECHTS Genieten op het terras van restaurant Vroeg op de Houtense Vlakte

kamers voor vossen, knaagdieren, vogels en vleermuizen. Maar waar de grootste concentratie verdedigingswerken ligt, in en rond Utrecht, krijgen steeds meer forten een nieuwe bestemming: restaurant, Bed & Breakfast, camping of museum. Niet vreemd dat het er met deze combinatie van natuur en leuke uitspanningen inmiddels wemelt van de wandelroutes.

Knooppunt van wandelroutes

Wie vanaf het Ledig Erf in Utrecht – vol gezellige terrasjes en met het vertier van de binnenstad om de hoek – de Kromme Rijn stroomopwaarts volgt, loopt al na enkele kilometers in het groen. Hoewel het jaagpad langs het riviertje grotendeels binnen de stadsgrenzen ligt, lijkt de stad Utrecht mijlenver weg. Het pad leidt naar landgoed Rhijnauwen, een knooppunt in het web van wandelroutes. De routes zijn niet lang, maar wel verbazingwekkend gevarieerd. Ze voeren door de bossen rond de landgoederen Rhijnauwen en Amelisweerd, waar je met gemak een paar uur zoet bent. Het nabijgelegen restaurant Veldkeuken (tevens bakkerij), is de perfecte plek om even uit te blazen. Neem een kop koffie en een stuk biologische taart, quiche of een broodje in de knusse gelagkamer of op het terras. Vanuit het restau-

rant vertrekken geregeld wandelingen met een boswachter. In het aangrenzende Museum Oud Amelisweerd, onlangs compleet gerenoveerd, zijn de fototentoonstellingen en exposities oud-Hollandse toegepaste kunst een welkome afwisseling.

Waardevol natuurgebied

Een van de wandelroutes gaat van hier verder door de weilanden langs tientallen bunkers en kazematten, waarvan een aantal nu kunstobject is, naar het grootste fort langs de Hollandse Waterlinie: dat bij Rhijnauwen. Dit machtige vestingwerk, gelegen op 31 hectare grond, bood ooit ➤

STAD

VOLG DE RIVIER

De wandelroutes langs de Hollandse Waterlinie zijn prima te combineren met een stedentrip Utrecht. Een goed startpunt van de routes langs de Kromme Rijn is het Ledig Erf. Bezienswaardigheden zoals het Catharijneconvent, het nationaal religieus museum met vaak topexposities, het Centraal Museum, kerken en abdijen, knusse hofjes en de trendy meubel- en kookwinkels van de Springweg en Zadelstraat liggen om de hoek. De westkant van de stad is het perfecte eindpunt van wandelingen langs de Vecht. Volg de rivier, via Fort aan de Klop tot de Bemuurde Weerd in het centrum. Daar kun je op één van de vele terrasjes, in een wijnbar of een hip restaurant zo aanschuiven voor een welverdiend glas of diner. De Reisgids heeft de beste tips in het boek 'De mooiste Nederlandse steden' gezet (€18,50, zie www.consumentenbond.nl/webshop).

RECHTSBOVEN Theehuis Rijnauwen ligt als een spin
in het web van wandelroutes
RECHTSONDER Slot Zuylen aan de Vechtroute

plaats aan 150 kanonnen. Het is nog steeds in zeer goede staat en een waardevol natuurgebied. Fort Rhijnauwen is de thuisbasis van ijsvogels, reeën, ringslangen en wezels. Er groeien zeldzame planten, zoals orchideën. Een bezoek kan alleen onder begeleiding van een gids van Staatsbosbeheer. De rondleiding langs de bijzondere toegangspoort, de kazerne en de slaapplekken van de honderden vleermuizen is de moeite waard. Vanwege de ligging dicht bij de stad kan het langs deze route behoorlijk druk zijn met dagjesmensen en hardlopers, vooral rond het Theehuis. Rustzoekers korten de wandeling rond Rhijnauwen in en combineren deze met de wandeling naar Houten via Fort Vechten. Dit fort is van april tot en met september het toneel van exposities, themawandelingen, evenementen en binnenkort opent het Waterliniemuseum de deuren. Vergeet

onderweg niet om een ijsje te halen bij restaurant Vroeg.

Oer-Hollands landschap

Niet zo druk bezocht, maar daarom niet minder fraai, zijn de wandelroutes rond de Vecht. Het landschap is hier oer-Hollands, met molens, draslanden, bruggetjes en veel water. Bovendien biedt een wandeling langs de Vecht de mogelijkheid om het knusse dorp Oud-Zuilen te bezoeken met bijzondere molens en, verscholen aan de rand, Slot Zuylen. Het middeleeuwse slot werd in de 19e eeuw verbouwd tot buitenhuis met als bekendste oud-bewoner de schrijfster Belle van Zuylen. Elk weekend zijn het slot en de aangrenzende tuinen geopend voor rondleidingen en concerten. Daarnaast zijn er regelmatig interessante kunstcollecties te bezichtigen. Het is prettig uitpuffen op het terras van het nabijge-

legen Restaurant Belle. Hier kun je sfeer- vol lunchen en – met een goed glas van de uitgebreide wijnkaart – een dag wandelen aangenaam afsluiten. Aan de overkant van het ophaalbruggetje is het misschien wel net zo leuk uitrusten. Vanuit het prieeltje in het park heb je namelijk een mooi uitzicht op de huizen, het kerkje van Oud-Zuilen en de langsvarende plezierbootjes.

Slingerend grachtje

Op steenworp afstand ligt Maarssen, populair bij fietsers en bootjesmensen vanwege het slingerende grachtje door het dorp en de leuke restaurants. De terrassen bij het bruggetje midden in het dorp en dat bij Vrienden aan de Vecht, aan de Zandweg, zijn perfecte plekken om te kijken en bekeken te worden. Verderop, net buiten de dorpskern, ligt het lommerrijke park Goudestein met het Vechtstreekmuseum.

TOPSELECTIE OVERNACHTEN

Aan de Hollandse Waterlinie liggen diverse sfeervolle B&B's. Wij selecteerden adressen dichtbij of aan de wandelroutes. Prijzen zijn voor twee personen inclusief ontbijt.

1. WESTBROEK WAKE UP CALL

Zeer sfeervolle B&B in een oude boerenhoeve. De ruime slaapkamers zijn gedecoreerd in warme tinten en hebben een flinke badkamer. Er is ook een keuken. 06 30 53 71 99, www.wakeupcall.nu, €95.

2. OUD-ZUILEN MOLENS VAN OUD ZUYLEN

Aan de naam van deze B&B is niets gelogen: je kijkt uit op de twee oude molens en de jachthaven. De gloednieuwe appartementen zijn van alle gemakken voorzien. 030 22 30 703, www.molensvanoudzuylen.nl, €130.

3. UTRECHT B&B ALWAYS GOOD

Deze rustige B&B ligt vlak bij het levendige Ledig Erf. Strak en comfortabel ingerichte kamers met eigen balkon. Het (biologische) ontbijt stel je zelf samen. 06 14 55 55 24, www.bb-alwaysgood.com, €85.

4. HOUTEN BORNEMAN BUITENHOF

Midden in het groen, bij de start van diverse wandelingen langs de Kromme Rijn. Grote, lichte appartementen met eigen terras. 06 20 82 00 38, www.bornemanbuitenhof.nl, €85, fietshuur €10 per dag.

PRAKTISCH

WANDELLEN

De routes zijn te bewandelen vanaf station Houten, Hollandse Rading, Bunnik of Maarssen. Aan het einde van de routes stoppen diverse bussen die je naar een NS-station kunnen brengen. Rond Rhijnauwen kun je ook seizoenswandelingen maken. Deze zijn te downloaden via www.wandelenutrecht.nl. De wandelpaden door Noorderpark kunnen erg drassig zijn na een regenbui.

KAARTEN EN GIDSEN

De meeste routes langs de Hollandse Waterlinie bij Utrecht zijn te vinden op www.utrechttevoet.nl. De route langs de Vecht staat op de wandelkaart Utrechtpad (€16,90 via Nivon.nl). Een leuk boek vol historische achtergronden over de Hollandse Waterlinie, met daarbij drie fietsroutes, is De Hollandse Waterlinie - Cultuurhistorische route (€11,95). Diverse routes in en rond het Noorderpark staan op www.anvnoorderpark.nl. De wandelingen die wij maakten, zijn te vinden op <http://dereisgids.nu>.

Je vindt er een interessante vaste collectie over de geschiedenis van de streek en de vaak gefortuneerde bewoners. De wandelingen vanaf Hollandse Rading en de omgeving rond De Bilt naar de Vecht kenmerken zich door weidse uitzichten met veel weilanden en slootjes. Maar vooral: ultieme rust. Centraal in dit gebied ligt Noorderpark, een gloednieuw natuurgebied dat sinds de jaren 90 eigendom is van een natuurvereniging. De oude jaag- en wandelpaden worden weer opgeknapt. Diverse planten en dieren, zoals dassen, kerkuilen

en moerasvogels nemen in deze geborgen omgeving weer in aantal toe. Aan de westrand van Utrecht is Fort aan de Klop, met het kleine natuurpark eromheen, een goed eindpunt van wandelingen langs de Vecht of door Noorderpark. Enkele jaren geleden is deze vesting omgetoverd tot een restaurant waar je in de knusse nissen of in de zon op het terras met een gerust hart op de lunchspecialiteiten kunt storten. En daarna is het een kwestie van kiezen: wordt het de drukte van de stad of een nieuwe Waterliniewandeling.

WANDELROUTES HOLLANDSE WATERLINIE

	Vechtroute	Rhijnauwen	Noorderpark - Rading	Waterlinie - Houtense vlakte
Lengte	8,3 km	6,4 km	10,6 km	12,8 km
Duur (met pauze)	2,5 uur	2 uur	3 uur	4 uur
Zwaarte	*	*	**	**
Bewegwijzering	nee	met flinke borden	oranje pijlen (Utrechttevoet.nl)	groene pijlen (Utrechttevoet.nl), niet altijd goed aangegeven
Landschap	weiland, dorpjes	weiland, bos, verdedigingswerken	weiland, water, moerasgrond	weiland, bos, stad, dorpjes, verdedigingswerken
Bezienswaardig	molens, Slot Zuylen, Maarssen	Landgoed Amelisweerd en Rhijnauwen, bunkers, Fort Rhijnauwen	Molen 'Oude Kraai' in Westbroek	forten, landgoed Rhijnauwen, binnenstad Utrecht
Leuke stops	Fort de Klop, uitspanningen Oud-Zuilen en Maarssen	Veldkeuken, Theehuis Rhijnauwen, StayOkay Bunnik	een enkel café in Westbroek, brasserie in Hollandse Rading	Restaurant Vroeg (Vechten), De Moestuyn, horeca bij Rhijnauwen en in Utrecht
Waardering	***	****	**	***